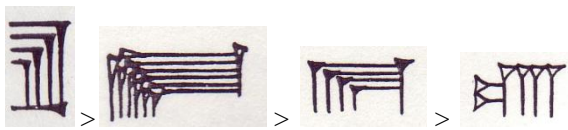


7. De tempel

In de vroegste tijd van Sumerië, in het vijfde millennium v.C., was de tempel voor een godheid niet meer dan een rieten hut, een accommodatie voor het aardse verblijf van de godheid. Naast de hut stonden de godenstandaarden opgesteld, zoals wij nog op rolzegels kunnen zien. Voor godin Inanna waren dat dadelpalmen, die aan weerszijden van de toegang tot haar heilige ruimte stonden. De hut bevatte nog geen godenbeeld, maar er lagen wel kleine offers die gelovigen hadden achtergelaten.

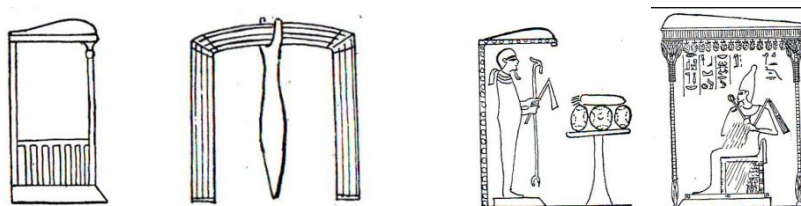
Op rolzegels uit het vierde millennium v.C. zien we hoe de mensen hun geschenken naar de tempel brengen en hoe groepen vrouwen in de weer zijn met standaarden van de goden. Soms zitten ze op de grond en klappen in hun handen of brengen plengoffers met behulp van een emmertje. De Sumeriërs kenden geen specifiek woord voor 'tempel'. Het schriftteken dat later gebruikt werd om een religieuze ruimte aan te duiden betekende gewoon 'huis'. Om een huis van een god aan te duiden zette men achter het teken voor huis het symbool van de betreffende god. Het Sumerische woord voor 'huis' was 'E'. Dit werd geschreven met een aantal parallelle strepen die haaks op elkaar eindigen en onderaan op een loodrecht stuk staan. Toen het schrift niet meer van boven naar beneden, maar van links naar rechts werd geschreven, maakte ook het teken een kwartslag naar links en werd verder vereenvoudigd.



Het teken is waarschijnlijk een afbeelding van de oorspronkelijke rieten godenhut. Al in de jaren dertig van de vorige eeuw meende de Duitse archeoloog Walter Andrae dat het teken een geschematiseerde weergave van de 'windschermhut' was. Het godshuis zag eruit als een kapelletje.

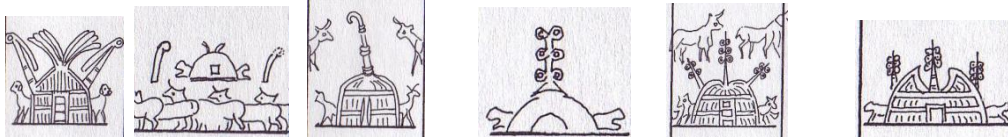


Deze 'windschermhut' heette in het Sumerisch 'barag', wat 'kapel', 'heiligdom' of 'heilige troon' betekent. In de Egyptische hiërogliefen en afbeeldingen kunnen we precies hetzelfde bouwsel herkennen. Het was een loofhut, gemaakt van takken en gebladerte. De hut was vermoedelijk leeg, het ging alleen om de aanwezigheid op aarde van de godheid; de god zelf werd in die vroege tijden nog niet als een persoon afgebeeld. Tijdens het Loofhuttenfeest maakten joden eenzelfde priegel dat oorspronkelijk helemaal van palmtakken en loof was gebouwd.



Egyptische afbeeldingen van de loofhut. Daarnaast de god Ptah en de god Osiris onder het dak van een loofhut. (Kristensen, 1947, p. 65/66 e.v.)

De windschermhut werd in de loop der tijd uitgebouwd tot een volledig rieten huisje, zoals we dat ook op rolzegels kunnen zien. De godenwoning zag er toen precies zo uit als de rieten woningen van de mensen. Hij had ook veel weg van een schaapskooi of koeienstal. De tempel was ook de plaats waar de heilige kudde van het land verbleef. Zo luidde de naam van de tempel van Inanna in Babylon e₂-tur-kalamma, wat letterlijk 'Tempel, de stal van het land' betekent. Op rolzegels zien we de heilige kudde afgebeeld rondom de rieten hutjes waar de symbolen van de goden bovenuit steken. Het zijn geen wilde beesten, zoals een leeuw of oeros, maar kudden van gedomesticeerde dieren als schapen en runderen. Wat opvalt, is dat de standaard van Inanna bijna altijd bij de schaapskooien staat, terwijl de drievoudig geringde standaard – mogelijk het symbool van de maangod – bij de koeienstallen is afgebeeld.



Standardsymbolen bij dierenkooien. (Szarzynska, 1987/88, tafel 5, p. 8-9, tafel 6)



Afdruk van een zegel. Vroegdynastieke tijd, ca. xxxv v.C.. Vindplaats onbekend. (Orthmann, 1975, fig. 126 f; Nationaal Museum van Irak, Bagdad, IM 11953)



Afdruk van rolzegel. Drie mensen lopen in optocht naar een tempel. De achterste twee zijn naakt en dragen een standaard van een god (de middelste mogelijk de standaard van Inanna), voorop loopt de man in korte netrok met een scepter. Vroegdynastieke tijd (ca. 2800 v.C). (Boehmer, afb. 121 a; Braun-Holzinger, 2007, Tafel 14 FS 2



Afdruk van een rolzegel. Vrouwen met standaarden, ca. 3000 v.C. (Asher-Greve, 1985, afb. 35; Louvre Sb 5876)



Een priesteres met een lange vlecht zit op een bank, achter haar zitten drie (mannelijke?) figuren. (Asher-Greve, 1985, afb. 58; British Museum, BM 132336)

Volgende week: de ziggurat

